

Til lovforslag nr. L 54. Betænkning afgivet af Erhvervsudvalget den 29. januar 1998

Betænkning

over

Forslag til lov om ligebehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sikringsordninger og om ændring af lov om ligestilling mellem mænd og kvinder

Udvalget har behandlet lovforslaget i nogle møder og har herunder stillet spørgsmål til økonomiministeren, som denne har besvaret skriftligt.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Bankpension,
Dansk Journalistforbund,
Finanssektorens Arbejdsgiverforening og
Rådet for Dansk Forsikring og Pension.

Der er af økonomiministeren stillet ændringsforslag, hvorom der henvises til de ledsagende bemærkninger.

Et af udvalgets spørgsmål til økonomiministeren samt dennes svar herpå er optrykt som bilag til betænkningen. Herudover er Rådets direktiv af 24. juli 1986 (86/378/EØF), Rådets direktiv af 20. december 1996 (96/97/EF), uddrag af Arbejdsministeriets og Finanstilsynets notat vedrørende Rådsmøde (arbejds- og socialministre) den 2. december 1996 samt uddrag af referat af dette møde optrykt som bilag til betænkningen.

Herefter indstiller *udvalget* lovforslaget til *vedtagelse* med de af økonomiministeren stillede ændringsforslag.

Et *mindretal* (Venstres og Det Konservative

Folkepartis medlemmer af udvalget) påpeger, at i dets beslutning om at stemme for lovforslaget er det indgået som en forudsætning at få afgrænset og præciseret lovens anvendelsesområde. Loven vedrører således ikke frivillige og/eller valgfrie pensionsordninger.

Mindretallet påpeger endvidere, at det af § 5, stk. 2, fremgår, at loven ikke finder anvendelse på »valgfrie muligheder i erhvervstilknyttede sikringsordninger, som deltagerne tilbydes individuelt for at sikre dem supplerende ydelser, give dem valg af datoen fra hvilken de normale ydelser skal løbe, eller valg mellem flere ydelser.«

I følge bemærkningerne til loven betyder dette, at: »såfremt der i en ordning er mulighed for individuelt at vælge supplerende ydelser eller at foretage et valg mellem forskellige ydelser, er disse supplerende/valgfrie ydelser ikke omfattet af lovens anvendelsesområde.«

Lovens anvendelsesområde vedrører ikke frivillige, private ordninger og heller ikke arbejdsmarkedspensioner, som betales af frivillige lønmodtagerbidrag, jf. § 5, stk. 3.

Da der i bemærkningerne til loven på dette punkt endvidere henvises til direktivets artikel 2, stk. 2, litra d, må bestemmelsen forstås således, at mens obligatoriske arbejdsmarkedspensionsordninger som udgangspunkt omfattes af loven,

gælder det ikke de elementer i en sådan ordning, som den enkelte pensionsopsparer kan vælge som en supplerende eller valgfri ydelse.

Et andet mindretal (Socialistisk Folkepartis medlem af udvalget) gør opmærksom på, at vedtagelsen af dette lovforslag langt fra skaber lighed mellem kønnene med hensyn til pension. Ikke alene er helt private ordninger undtaget. Også en række kollektive ordninger, f.eks. journalisternes, er undtaget, ligesom der i stort set alle kollektive ordninger findes elementer, der falder uden for lovens bestemmelser. Dette lovforslag bliver derfor ikke det sidste ord i denne sag.

Ikke desto mindre er lovens vedtagelse et væsentligt fremskridt, og for ikke at skabe usikkerhed har mindretallet valgt at stemme for det, som det er foreslået af ministeren. Men mindretallet vil vende tilbage til sagen ved en senere lejlighed med henblik på at udvide lovens dækning. Især hvis det viser sig, at de mange undtagelser misbruges til at omgå loven, vil en hurtig revision komme på tale.

Et tredje mindretal (Enhedslistens medlem af udvalget) betragter det foreliggende lovforslag som et fremskridt i forhold til målet om et reelt fælleskønsgrundlag inden for arbejdsmarkeds-pensionerne, og mindretallets støtte til lovforslaget er bestemt af et overordnet ligestillingsprincip. Lovforslaget løser ikke alle problemer. Bl.a. er de private pensionsordninger ikke med, ligesom loven rummer muligheder for omgåelse af det overordnede princip. Mindretallet vil nøje følge spørgsmålet om en reel omgåelse af lovens grundidé, idet man kan forestille sig, at dette grundprincip af forsikringselskaberne søges undergravet ud fra markedsøkonomiske profit-hensyn.

Ændringsforslag

Af økonomiministeren, tiltrådt af udvalget:

Til titlen

1) Titlen affattes således:

»Forslag

til

Lov om ligebehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sikringsordninger.

Til § 8

2) I stk. 2, 3 og 5 ændres »1. juli 1998« til: »1. juli 1999«.

Til § 20

3) I stk. 1 og 2 ændres »1. januar 1998« til: »1. marts 1998«.

4) I stk. 3 ændres »1. januar 2000« til: »1. januar 2002«.

Bemærkninger

Til nr. 1

Det foreslås at nævne titlen på selve loven. Der er tale om en lovteknisk forbedring.

Til nr. 2 og 4

I forbindelse med lovforslagets behandling er det blevet fremført af forsikringsbranchen, at tidsfristerne i § 8, stk. 2, 3 og 5, samt § 20, stk. 3, for indførelse af fælleskønsgrundlag burde udskydes.

Blandt andet er det blevet fremført, at der skal ske en gendrøftelse af alle eksisterende pensionsaftaler på arbejdsmarkedet, fastlæggelse af nye beregningsgrundlag samt ændringer i de administrative systemer, herunder i edb-systemer.

På denne baggrund foreslås det, at tidsfristen i lovens § 8, stk. 2, 3 og 5, ændres til den 1. juli 1999, og fristen i § 20, stk. 3, ændres til den 1. januar 2002, således at pensionsselskaberne sikres tid til at indrette deres aftalekompleks, beregningsgrundlag samt administrative systemer, herunder edb-systemer, til fælleskønsgrundlag.

Til nr. 3

Det foreslås, at loven træder i kraft 1. marts 1998. Derved korrigeres for det oprindeligt foreslåede tidspunkt for lovens ikrafttræden.

Lissa Mathiasen (S) fmd. Ole Vagn Christensen (S) Sonja Mikkelsen (S) Hardy Hansen (S)
Jacob Buksti (S) Kjeld Rahbæk Møller (SF) Ulla Solvang (RV) Frank Aaen (EL)
Sonja Albrink (CD) Svend Erik Hovmand (V) Pia Larsen (V) Svend Heiselberg (V)
Erik Larsen (V) Kai Dige Bach (KF) nfm. Pernille Sams (KF) Flemming Hansen (KF)
Annette Just (FP)

Dansk Folkeparti havde ikke medlemmer i udvalget.

Bilag

Et af udvalgets spørgsmål til økonomiministeren og dennes svar herpå

Spørgsmål:

Ministeren bedes bekræfte, at forslaget ikke omfatter dels frivillige og/eller valgfrie pensionsordninger, dels de elementer i obligatoriske arbejdsmarkedspensionsordninger, som den enkelte pensionsopsparer kan vælge som en supplerende eller valgfri ydelse.

Svar:

Det følger af lovforslagets § 1, stk. 2, at forslaget omfatter alle pensionsordninger, der har til formål at sikre lønmodtagere eller selvstændige erhvervsdrivende pensionsydelser, uanset om medlemskab af ordningerne er obligatorisk eller ej, og efter § 5, stk. 1, nr. 6, er det for lønmodtagerne en betingelse, at arbejdsgiveren er part i pensionsaftalen. Det følger endvidere af

lovbemærkningerne til § 1, at »Loven gælder også ved frivillig deltagelse i de erhvervstilknyttede sikringsordninger.« Lovforslaget gælder således såvel obligatoriske som frivillige arbejdsmarkedspensionsaftaler, men ikke private pensionsordninger, hvor arbejdsgiveren ikke er part.

Lovforslaget finder ikke anvendelse på valgfrie muligheder, som deltagerne tilbydes individuelt. Uanset medlemskab af en erhvervstilknyttet sikringsordning er de valgfri eller supplerende ydelser, som den enkelte pensionsopsparer selv vælger, således ikke omfattet af lovforslagets bestemmelser, jf. § 5, stk. 2. Forslaget gælder kun for de ydelser, som alle medlemmerne af en given ordning modtager.

Rådets direktiv af 24. juli 1986 (86/378/EØF)

II

(Retsakter hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk)

RÅDET

RÅDETS DIREKTIV

af 24. juli 1986

om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sociale sikringsordninger

(86/378/EØF)

RÅDET FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR –

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det europæiske økonomiske Fællesskab, særlig artikel 100 og 235,

under henvisning til forslag fra Kommissionen ⁽¹⁾,

under henvisning til udtalelse fra Europa-Parlamentet ⁽²⁾,

under henvisning til udtalelse fra Det økonomiske og sociale Udvalg ⁽³⁾, og

ud fra følgende betragtninger:

I henhold til traktaten skal hver medlemsstat gennemføre princippet om lige løn til mænd og kvinder for samme arbejde; ved løn forstås den almindelige grund- eller minimumsløn og alle andre ydelser, som arbejdstageren som følge af arbejdsforholdet modtager fra arbejdsgiveren direkte eller indirekte i penge eller naturalier;

selv om ligelønsprincippet finder direkte anvendelse på tilfælde af forskelsbehandling, der kan konstateres alene ud fra ligebehandlings- og ligelønskriteriet, kan der også være tilfælde, hvor gennemførelsen af dette

princip forudsætter vedtagelse af supplerende foranstaltninger, der præciserer rækkevidden af dette princip;

i henhold til artikel 1, stk. 2, i Rådets direktiv 76/207/EØF af 9. februar 1976 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse, forfremmelse samt arbejdsvilkår ⁽⁴⁾ skal Rådet med henblik på at sikre en gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling med hensyn til social sikring på forslag af Kommissionen vedtage nærmere bestemmelser særlig om indhold, udstrækning og gennemførelse af dette princip; Rådet har med henblik herpå vedtaget direktiv 79/7/EØF af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring ⁽⁵⁾;

i henhold til artikel 3, stk. 3, i direktiv 79/7/EØF skal Rådet med henblik på at sikre gennemførelsen af princippet om ligebehandling inden for de erhvervstilknyttede sikringsordninger på forslag af Kommissionen vedtage bestemmelser, der præciserer dette princip indhold og udstrækning samt reglerne for dets gennemførelse;

princippet om ligebehandling bør gennemføres inden for de erhvervstilknyttede sociale sikringsordninger, som dækker de i artikel 3, stk. 1, i direktiv 79/7/EØF

1. EFT nr. C 134 af 21. 5. 1983, s. 7.
2. EFT nr. C 117 af 30. 4. 1984, s. 169.
3. EFT nr. C 35 af 9. 2. 1984, s. 7.

4. EFT nr. L 39 af 14. 2. 1976, s. 40.
5. EFT nr. L 6 af 10. 1. 1979, s. 24.

omhandlede risici, samt inden for de sikringsordninger, som for lønmodtagerne indebærer andre fordele i penge eller naturalier i henhold til traktaten;

gennemførelsen af princippet om ligebehandling er ikke til hinder for anvendelsen af bestemmelser til beskyttelse af kvinder i forbindelse med svangerskab og fødsel –

UDSTEDT FØLGENDE DIREKTIV.

Artikel 1

Dette direktiv tager sigte på gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sociale sikringsordninger, i det følgende benævnt »ligebehandlingsprincippet«.

Artikel 2

1. Ved erhvervstilknyttede sikringsordninger forstås ordninger, der ikke er omfattet af direktiv 79/7/EØF, og som har til formål at sikre lønmodtagere eller selvstændige erhvervsdrivende samlet inden for en virksomhed eller en gruppe af virksomheder, inden for en erhvervsgren eller inden for en faglig eller tværfaglig branche, ydelser, som skal supplere ydelserne fra de lovbestemte sociale sikringsordninger eller træde i stedet for disse, uanset om medlemskab af disse ordninger er obligatorisk eller ej.

2. Direktivet gælder ikke for:

- a) individuelle aftaler,
- b) ordninger, hvori kun én person deltager,
- c) lønmodtageres forsikringsaftaler, hvori arbejdsgiveren ikke er part,
- d) frivillige bestemmelser i erhvervstilknyttede sikringsordninger, som deltagerne tilbydes individuelt for at sikre dem:
 - supplerende ydelser,
 - valg af datoen, fra hvilken de normale ydelser skal løbe, eller valg mellem flere ydelser.

Artikel 3

Dette direktiv finder anvendelse på den erhvervsaktive del af befolkningen – herunder selvstændige erhvervsdrivende, arbejdstagere, der midlertidigt er uden arbejde på grund af sygdom, svangerskab og fødsel, ulykke eller ufrivillig arbejdsløshed, og personer, der søger arbejde – samt på pensionerede og invalide arbejdstagere.

Artikel 4

Dette direktiv finder anvendelse:

- a) på erhvervstilknyttede ordninger, der sikrer beskyttelse mod følgende risici:
 - sygdom,
 - invaliditet,
 - alderdom, også i tilfælde af førtidspensionering,
 - arbejdsulykker og erhvervs sygdomme,
 - arbejdsløshed.
- b) på erhvervstilknyttede ordninger, som vedrører andre sociale natural- eller kontant ydelser, herunder ydelser til efterladte og familieydelser, såfremt disse ydelser udbetales til lønmodtagere og derfor er ydelser, som disse modtager fra arbejdsgiveren som følge af arbejdsforholdet.

Artikel 5

1. Under betingelserne som fastsat i de efterfølgende bestemmelser indebærer princippet om ligebehandling, at der ikke må finde nogen forskelsbehandling sted på grundlag af køn, hverken direkte eller indirekte, blandt andet under henvisning til ægteskabelig eller familiemæssig stilling, især for så vidt angår:
 - anvendelsesområdet for ordningerne samt betingelserne for adgang til disse,
 - bidragspligten og beregningen af bidrag,
 - beregningen af ydelserne, herunder ægtefælle- eller forsørgertillæg, og betingelserne for varigheden og bevarelsen af retten til ydelserne.
2. Princippet om ligebehandling er ikke til hinder for bestemmelser om beskyttelse af kvinder i forbindelse med svangerskab og fødsel.

Artikel 6

1. Blandt bestemmelser, der er i modstrid med princippet om ligebehandling, forstås sådanne bestemmelser, som direkte eller indirekte, blandt andet under henvisning til ægteskabelig eller familiemæssig stilling, er baseret på kønnet for så vidt angår fastsættelse af:
 - a) de personer, der har ret til at deltage i en erhvervstilknyttet sikringsordning,
 - b) hvorvidt deltagelse i en erhvervstilknyttet sikringsordning er tvungen eller frivillig,
 - c) forskellige regler vedrørende alder ved indtrædelse i ordningen eller vedrørende krav om minimumsanciennitet i stillingen eller om en minimumsperiode for tilslutning til ordningen, for så vidt angår erhvervelse af ydelser,
 - d) forskellige regler for tilbagebetaling af bidrag, med undtagelse af hvad der er fastsat i henhold til litra h) og i), når arbejdstageren forlader ordningen uden at have opfyldt betingelserne for at få udbetalt langtidsydelser med opsættende virkning;
 - e) forskellige betingelser for tilkendelse af ydelserne eller udelukkelse af det ene af kønnene fra disse ydelser;

- f) forskellige aldersgrænser for pensionsret;
- g) regler, der suspenderer rettigheder eller adgangen til erhvervelse af rettigheder under lovbestemt eller overenskomstmæssig barselsorlov eller orlov af familiemæssige årsager, som betales af arbejdsgiveren;
- h) forskellige ydelsesniveauer undtagen i det omfang, det er nødvendigt som følge af aktuarmæssige faktorer, der er forskellige for de to køn i forbindelse med ydelser, som er bidragsdefinerede;
- i) forskellige bidragsniveauer for arbejdstagerne; forskellige bidragsniveauer for arbejdsgiverne i forbindelse med ydelser, som er bidragsdefinerede, medmindre der sker en tilnærmelse af beløbene for de pågældende ydelser;
- j) forskellige normer eller normer, der kun gælder for det ene køn, med undtagelse af hvad der er fastsat i henhold til litra h) og i), for erhvervelse eller bevarelse af retten til at få udbetalt ydelser med opsættende virkning, når den pågældende forlader ordningen.

2. Når der overlades til ordningens administrative organer at træffe afgørelse om tilkendelse af ydelser i henhold til dette direktiv, skal de pågældende organer overholde ligebehandlingsprincippet.

Artikel 7

Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger til:

- a) at bestemmelser i kollektive overenskomster påbudt ved lov, i virksomheders interne reglementer eller i enhver anden aftale vedrørende erhvervstilknyttede sikringsordninger, der er i modstrid med ligebehandlingsprincippet, anses for ugyldige, kan erklæres ugyldige eller kan ændres;
- b) at ordninger, der indeholder sådanne bestemmelser, ikke kan godkendes eller udvides ved administrative foranstaltninger.

Artikel 8

1. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger til, at bestemmelser i erhvervstilknyttede sikringsordninger, der er i modstrid med ligebehandlingsprincippet, bliver taget op til revision senest den 1. januar 1993.

2. Dette direktiv er ikke til hinder for, at rettigheder og pligter, som vedrører en periode for medlemsskab af en erhvervstilknyttet ordning, der ligger forud for revisionen af den pågældende ordning, fortsat er undergivet de bestemmelser i ordningen, som var gældende for den pågældende periode.

Artikel 9

Medlemsstaterne kan udsætte den obligatoriske gen-

nemførelse af ligebehandlingsprincippet for så vidt angår:

- a) fastsættelse af pensionsalderen for ydelse af alders- og arbejdsophørs pensioner samt de følger, som en sådan udsættelse måtte have for andre ydelser, efter eget valg;
- indtil den dato, på hvilken ligebehandlingen gennemføres i de lovbestemte ordninger,
 - eller senest indtil ligebehandlingen indføres ved et direktiv;
- b) efterladtepension, indtil ligebehandlingsprincippet ved et direktiv indføres i de lovbestemte sociale sikringsordninger om dette spørgsmål;
- c) anvendelse af artikel 6, stk. 1, litra i), første afsnit, for at tage hensyn til forskellige aktuarmæssige faktorer, senest indtil udløbet af en frist på tretten år fra meddelelsen af dette direktiv.

Artikel 10

Medlemsstaterne indfører i deres nationale retsorden de nødvendige foranstaltninger til, at enhver person, der mener sig krænkede ved, at princippet om ligebehandling tilsidesættes, kan gøre sine rettigheder gældende for domstolene efter eventuelt at have indbragt sagen for andre kompetente instanser.

Artikel 11

Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger til at beskytte arbejdstagerne mod enhver afskedigelse, som måtte være en arbejdsgivers reaktion på en klage, der er fremsat på virksomhedsplan, eller på et søgsmål, der er indledt med det formål at udvirke at princippet om ligebehandling overholdes.

Artikel 12

1. Medlemsstaterne sætter de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv senest tre år efter meddelelsen ⁽¹⁾ heraf. De underretter straks Kommissionen herom.

2. Medlemsstaterne fremsender senest fem år efter meddelelsen af dette direktiv alle nødvendige oplysninger til Kommissionen, således at den kan udarbejde en rapport til Rådet om gennemførelsen af direktivet.

Artikel 13

Dette direktiv er rettet til medlemsstaterne.

Udfærdiget i Bruxelles, den 24. juli 1986.

På Rådets vegne

A. CLARK

Formand

1. Dette direktiv er meddelt medlemsstaterne den 30. juli 1986.

Bilag til bet. o. lovf. vedr. ligebehandling af mænd og kvinder m.v.

Rådets direktiv af 20. december 1996 (96/97/EF)

RÅDETS DIREKTIV

af 20. december 1996

om ændring af direktiv 86/378/EØF om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sociale sikringsordninger

RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION HAR –

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 100,

under henvisning til forslag fra Kommissionen⁽¹⁾,

under henvisning til udtalelse fra Europa-Parlamentet⁽²⁾,

under henvisning til udtalelse fra Det Økonomiske og Sociale Udvalg⁽³⁾, og

ud fra følgende betragtninger:

I henhold til traktatens artikel 119 skal hver medlemsstat gennemføre princippet om lige løn til mænd og kvinder for samme arbejde, ved løn forstås den almindelige grund- eller minimumsløn og alle andre ydelser, som arbejdstageren som følge af arbejdsforholdet modtager direkte eller indirekte fra arbejdsgiveren i penge eller naturalier;

De Europæiske Fællesskabers Domstol fastslår i sin dom af 17. maj 1990 i sag 262/88, Barber mod Guardian Royal Exchange Assurance Group⁽⁴⁾, at alle ydelser, der udbetales i henhold til erhvervstilknyttede pensionsordninger, udgør en del af lønnen som omhandlet i traktatens artikel 119;

i ovennævnte dom og den senere præcisering af den i dommen af 14. december 1993 i sag C-110/91, Moroni mod Collo GmbH⁽⁵⁾ har Domstolen fortolket traktatens artikel 119 således, at forskelsbehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sociale sikringsordninger generelt er forbudt, ikke blot når det drejer sig om at fastsætte pensionsalderen, men også når der tilbydes en erhvervstilknyttet pension i stedet for en godtgørelse i forbindelse med afskedigelse af økonomiske årsager;

i henhold til protokol nr. 2 ad traktatens artikel 119,

1. EFT nr. C 218 af 23. 8. 1995, s. 5.

2. Udtalelse afgivet den 12. november 1996 (EFT nr. C 362 af 2. 12. 1996).

3. EFT nr. C 18 af 22. 1. 1996, s. 132.

4. Sml. 1990-1, s. 1889.

5. Sml. 1993-1, s. 6591.

der er knyttet til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, skal ydelser i medfør af en erhvervstilknyttet social sikringsordning ikke anses for løn, hvis og i det omfang de kan henføres til beskæftigelsesperioder, der ligger forud for den 17. maj 1990, undtagen for arbejdstagere eller deres ydelsesberettigede pårørende, der inden denne dato har anlagt søgsmål eller indbragt en dertil svarende klage i overensstemmelse med den relevante nationale ret;

i dommene af 28. september 1994 i sag C-57/93, Vroege mod NCIV Instituut voor Volkshuisvesting BV⁽⁶⁾, og i sag C-128/93, Fisscher mod Voorhuis Hengelo BV⁽⁷⁾, udtaler Domstolen, at ovennævnte protokol ingen betydning har for retten til at være omfattet af en erhvervstilknyttet pensionsordning, idet denne ret fortsat reguleres af dommen af 13. maj 1986 i sag 170/84, Bilka-Kaufhaus GmbH mod Hartz⁽⁸⁾, og at den tidsmæssige begrænsning af dommen af 17. maj 1990 i sag C-262/88, Barberdommen, ikke gælder for retten til at være omfattet af en erhvervstilknyttet pensionsordning; Domstolen har ligeledes fastslået, at nationale regler om søgsmålsfrister i nationale retsforhold kan gøres gældende over for arbejdstagere, der påberåber sig deres ret til at være omfattet af en erhvervstilknyttet pensionsordning, på betingelse af at reglerne ikke er mindre gunstige for søgsmål af denne art end for tilsvarende søgsmål i henhold til national ret, og at de ikke i praksis gør det umuligt at udøve retigheder i henhold til fællesskabsretten; Domstolen har desuden fastslået, at den omstændighed, at en arbejdstager kan kræve at blive omfattet af en erhvervstilknyttet pensionsordning med tilbagevirkende kraft, ikke indebærer, at arbejdstageren kan undgå at betale bidrag til ordningen for det tidsrum, der er tale om;

udelukkelse af arbejdstagere på grund af deres arbejdskontrakts karakter fra en virksomhedstilknyttet eller branchetilknyttet social sikringsordning kan udgøre indirekte forskelsbehandling af kvinder;

Domstolen har endvidere i sin dom af 9. november 1993 i sag C-132/92, Birds Eye Walls Ltd mod Friedel M. Roberts⁽⁹⁾, fastslået, at traktatens artikel 119 ikke

6. Sml. 1994-1, s. 4541

7. Sml. 1994-1, s. 4583.

8. Sml. 1986-1, s. 1607.

9. Sml. 1993-1, s. 5579.

er til hinder for, at der ved beregningen af en »overgangspension«, som arbejdsgiveren udbetaler til mandlige og kvindelige ansatte, der er gået på førtidspension på grund af dårligt helbred, og som navnlig skal opveje mistede indtægter som følge af, at de pågældende endnu ikke har nået den alder, der er fastsat for udbetaling af den lovbestemte pension, tages hensyn til det beløb, de senere vil modtage i lovpligtig pension, og at overgangspensionen nedsættes tilsvarende, selv om resultatet heraf – for så vidt angår mænd og kvinder mellem 60 og 65 år – er, at en kvindelig tidligere ansat modtager en mindre overgangspension end en mandlig tidligere ansat, idet forskellen svarer til det beløb, kvinden er berettiget til i lovpligtig pension, fra hun fylder 60 år, for de beskæftigelsesperioder, hun har tilbagelagt hos arbejdsgiveren;

Domstolen bekræfter i dommen af 6. oktober 1993 i sag C-109/91, Ten Oever mod Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Glazenwassers- en Schoonmaakbedrijf⁽¹⁾, samt i dommene af 14. december 1993 i sag C-110/91, Moroni-dommen, af 22. december 1993 i sag C-152/91, Neath mod Hugh Steeper Ltd⁽²⁾, og af 28. september 1994 i sag C-200/91, Coloroll Pension Trustees Limited mod Russel m.fl.⁽³⁾, at i medfør af dommen af 17. maj 1990 i sag C-262/88, Barber-dommen, kan den direkte virkning af traktatens artikel 119 kun påberåbes til støtte for krav om ligebehandling med hensyn til erhvervstilknyttede pensioner, for så vidt angår ydelser, der vedrører beskæftigelsesperioder efter den 17. maj 1990, medmindre arbejdstagerne eller deres ydelsesberettigede pårørende forinden har anlagt søgsmål eller indgivet en dertil svarende administrativ klage i overensstemmelse med national lovgivning;

Domstolen bekræfter i ovennævnte domme i sag C-109/91, Ten Oeverdommen, og i sag C-200/91, Coloroll-dommen, at den tidsmæssige begrænsning af Barberdommen gælder, for efterladtepensioner, og at der følgelig kun kan kræves ligebehandling på dette område for så vidt angår beskæftigelsesperioder efter den 17. maj 1990, medmindre de pågældende forinden har anlagt søgsmål eller indgivet en dertil svarende administrativ klage i overensstemmelse med national lovgivning;

Domstolen præciserer endvidere i dommene i sag C-152/91 og i sag C-200/91, at lønmodtagernes bidrag til en ydelsesdefineret pensionsordning skal være ens for mandlige og kvindelige arbejdstagere, da de er omfattet af traktatens artikel 119; det forhold, at der på grund af anvendelse af forskellige aktuar-mæssige faktorer for mænd og kvinder ikke indbetales samme ar-

bejdsgiverbidrag inden for rammerne af funderede og ydelsesdefinerede pensionsordninger, skal ikke bedømmes efter denne artikel;

Domstolen præciserer i dommene af 28. september 1994 i sag C-408/92, Smith mod Advel Systems⁽⁴⁾, og i sag C-28/93, Van den Akker mod Stichting Shell Pensioenfonds⁽⁵⁾, at traktatens artikel 119 er til hinder for, at en arbejdsgiver for at efterkomme dommen af 17. maj 1990 i sag C-262/88, Barber-dommen, sætter kvinders pensionsalder op til samme niveau som mænds for så vidt angår beskæftigelsesperioder mellem den 17. maj 1990 og ikrafttrædelsestidspunktet for de nævnte foranstaltninger; artikel 119 er derimod ikke til hinder herfor for så vidt angår beskæftigelsesperioder efter dette tidspunkt, for så vidt angår beskæftigelsesperioder før den 17. maj 1990 indeholdt fællesskabsretten ikke nogen forpligtelse, der kunne begrunde foranstaltninger, som med tilbagevirkende kraft begrænser de fordele, kvinder har haft;

Domstolen præciserer i ovennævnte dom i sag C-200/91, Coloroll-dommen, at supplerende ydelser, der hidrører fra bidrag, som arbejdstagerne frivilligt har indbetalt, ikke falder ind under anvendelsesområdet for traktatens artikel 119;

i det tredje handlingsprogram på mellemlang sigt (1991-1995)⁽⁶⁾ om lige muligheder for kvinder og mænd har Kommissionen endnu engang understreget betydningen af, at der vedtages passende foranstaltninger for at tage hensyn til konsekvenserne af dommen i sag 262/88, Barber-dommen;

sidstnævnte dom gør automatisk nogle af bestemmelserne vedrørende lønmodtagere i Rådets direktiv 86/378/EØF af 24. juli 1986 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sociale sikringsordninger⁽⁷⁾ ugyldige;

traktatens artikel 119 gælder umiddelbart og kan påberåbes for de nationale domstole over for enhver arbejdsgiver, det være sig en privat person eller en juridisk person, og det tilkommer disse domstole at sikre beskyttelsen af de rettigheder, denne bestemmelse giver borgerne;

af hensyn til retssikkerheden er det imidlertid nødvendigt at ændre direktiv 86/378/EØF for at tilpasse de bestemmelser, der er påvirket af retspraksis ifølge Barberdommen –

4. Sml. 1994-1, s. 4435.

5. Sml. 1994-1, s. 4527.

6. EFT nr. C 142 af 31. 5. 1991, s. 1.

7. EFT nr. L 225 af 12. 8. 1986, s. 40.

1. Sml. 1993-1, s. 4879.

2. Sml. 1993-1, s. 6953.

3. Sml. 1994-1, s. 4389.

UDSTEDT FØLGENDE DIREKTIV:

Artikel 1

I direktiv 86/378/EØF foretages følgende ændringer:

1) Artikel 2 affattes således:

»Artikel 2

1. Ved »erhvervstilknyttede sikringsordninger« forstås ordninger, der ikke er omfattet af direktiv 79/7/EØF, og som har til formål at sikre arbejdere, uanset om de er lønmodtagere eller selvstændige erhvervsdrivende, inden for en virksomhed eller en gruppe af virksomheder, inden for en erhvervsgren eller inden for en faglig eller tværfaglig branche, ydelser, som skal supplere ydelserne fra de lovbestemte sociale sikringsordninger eller træde i stedet for disse, uanset om medlemskab af disse ordninger er obligatorisk.

2. Direktivet gælder ikke for:

- individuelle aftaler for selvstændige erhvervsdrivende
- ordninger for selvstændige erhvervsdrivende, hvori kun én person deltager
- lønmodtageres forsikringsaftaler, hvori arbejdsgiveren ikke er part
- frivillige bestemmelser i erhvervstilknyttede sikringsordninger, som tilbydes deltagerne individuelt for at sikre dem
 - supplerende ydelser eller
 - valg af den dato, fra hvilken de normale ydelser til selvstændige erhvervsdrivende skal løbe, eller valg mellem flere ydelser
- erhvervstilknyttede sikringsordninger, for så vidt ydelserne finansieres af frivillige lønmodtagerbidrag.

3. Bestemmelserne i dette direktiv er ikke til hinder for, at en arbejdsgiver giver personer, der har nået den alder, hvor de er berettiget til en pension i medfør af en erhvervstilknyttet sikringsordning, men som endnu ikke er berettiget til den lovbestemte alderspension, en supplerende pension med henblik på at udligne eller tilnærme de samlede ydelser til de ydelser, som modtages af personer af det andet køn, der befinder sig i samme situation, og som allerede har nået den alder, hvor de er berettiget til den lovbestemte pension, indtil modtagerne af denne supplerende pension har nået den lovbestemte pensionsalder.«

2) Artikel 3 affattes således:

»Artikel 3

Dette direktiv finder anvendelse på den erhvervsaktive del af befolkningen, herunder selvstændige er-

hvervsdrivende, arbejdstagere, der midlertidigt er uden arbejde på grund af sygdom, svangerskab og fødsel, ulykke eller ufrivillig arbejdsløshed, og personer, der søger arbejde, på pensionerede og invalide arbejdstagere samt på disse arbejdstageres ydelsesberettigede pårørende, i overensstemmelse med national lovgivning og/eller praksis.«

3) Artikel 6 affattes således:

»Artikel 6

1. Bestemmelser, der er i modstrid med princippet om ligebehandling, er bestemmelser, som direkte eller indirekte, navnlig ved henvisning til ægteskabelig eller familiemæssig stilling, er baseret på kønnet for så vidt angår fastsættelse af:

- hvilke personer der har ret til at deltage i en erhvervstilknyttet sikringsordning
- om deltagelse i en erhvervstilknyttet sikringsordning er tvungen eller frivillig
- forskellige regler vedrørende alder ved indtrædelse i ordningen eller vedrørende krav om minimal beskæftigelsesperiode eller om en minimumsperiode for tilslutning til ordningen, for så vidt angår erhvervelse af ydelser
- forskellige regler for tilbagebetaling af bidrag, med undtagelse af hvad der er fastsat i litra h) og i), når arbejdstageren forlader ordningen uden at have opfyldt betingelserne for at få udbetalt langtidsydelser med opsættende virkning
- forskellige betingelser for tilkendelse af ydelser eller for begrænsning af disse ydelser til det ene af kønnene
- forskellige aldersgrænser for pensionsret
- regler, der suspenderer rettigheder eller adgangen til erhvervelse af rettigheder under lovbestemt eller overenskomstmæssig barselorlov eller orlov at familiemæssige årsager, som betales af arbejdsgiveren
- forskellige ydelsesniveauer, undtagen i det omfang det er nødvendigt som følge af aktuarmæssige faktorer, der er forskellige for de to køn i forbindelse med bidragsdefinerede ordninger for så vidt angår ordninger, der er funderede og ydelsesdefinerede, kan visse elementer (som bilaget indeholder eksempler på) være uens, såfremt de uens beløb skyldes anvendelsen af aktuarmæssige faktorer, der er forskellige for de to køn, ved iværksættelsen af finansieringen af ordningen
- forskellige bidragsniveauer for lønmodtagerne forskellige bidragsniveauer for arbejdsgiverne, bortset fra:
 - i forbindelse med bidragsdefinerede ordninger, hvis formålet er at gøre størrelsen af pensionsydelse til begge køn ens eller tilnærme dem til hinanden

- i forbindelse med ordninger, der er funderede og ydelsesdefinerede, når arbejdsgiverens bidrag tager sigte på at sikre finansieringen af udgifterne til disse ydelsesdefinerede ordninger
- j) forskellige normer eller normer, der kun gælder for det ene køn, med undtagelse af hvad der er fastsat i litra h) og i), for erhvervelse eller bevarelse af retten til at få udbetalt ydelser med opsættende virkning, når den pågældende forlader ordningen.

2. Når det overlades til ordningens administrative organer at træffe afgørelse om tilkendelse af ydelser i henhold til dette direktiv, skal de pågældende organer overholde ligebehandlingsprincippet.«

4) Artikel 8 affattes således:

»Artikel 8

1. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at bestemmelser i erhvervstilknyttede sikringsordninger for selvstændige erhvervsdrivende, der er i modstrid med ligebehandlingsprincippet, tages op til revision med virkning fra senest den 1. januar 1993.

2. Dette direktiv er ikke til hinder for, at rettigheder og pligter, som vedrører en periode for medlemskab af en erhvervstilknyttet ordning for selvstændige erhvervsdrivende, der ligger forud for revisionen af den pågældende ordning, fortsat er undergivet de bestemmelser i ordningen, som var gældende i den pågældende periode.«

5) Artikel 9 affattes således:

»Artikel 9

Hvad angår selvstændige erhvervsdrivendes ordninger kan medlemsstaterne udsætte den obligatoriske gennemførelse af ligebehandlingsprincippet for så vidt angår:

- a) fastsættelse af pensionsalderen for ydelse af alders- og arbejdsophørspensioner samt de følger, en sådan udsættelse måtte have for andre ydelser:
 - enten indtil den dato, på hvilken ligebehandlingen er gennemført i de lovbestemte ordninger
 - eller senest indtil ligebehandlingen indføres ved et direktiv
- b) efterladtepension, indtil ligebehandlingsprincippet ved fællesskabsretten er indført i de to lovbestemte sociale sikringsordninger om dette forhold
- c) anvendelse af artikel 6, stk. 1, litra i), første afsnit, for at tage hensyn til forskellige aktuarmæssige faktorer, indtil senest den 1. januar 1999.«

6) Følgende nye artikel indsættes:

»Artikel 9a

At mænd og kvinder gør krav på en fleksibel pensionsalder på samme vilkår, anses ikke for at være uforeneligt med dette direktiv.«

7) Følgende bilag tilføjes:

»BILAG

Eksempler på elementer, der kan være uens for så vidt angår ordninger, der er funderede og ydelsesdefinerede, som omhandlet i artikel 6, litra h)

- konvertering af en del af den periodiske pension til sumydelser
- overførsel af pensionsrettigheder
- en efterladtepension, der udbetales til en ydelsesberettiget som modydelse for, at forsikringstageren giver afkald på en del af en pension.
- en nedsat pension, når arbejdstageren vælger at gå på førtidspension.«

Artikel 2

1. Enhver gennemførelsesforanstaltning til dette direktiv, for så vidt angår lønmodtagere, skal dække alle ydelser, der kan henregnes til beskæftigelsesperioder efter den 17. maj 1990 og har tilbagevirkende kraft til denne dato, medmindre arbejdstagerne eller deres ydelsesberettigede pårørende inden denne dato har anlagt søgsmål eller indgivet en dertil svarende administrativ klage i overensstemmelse med national lovgivning. I så fald har gennemførelsesforanstaltningerne tilbagevirkende kraft til den 8. april 1976 og dækker alle ydelser, der kan henregnes til beskæftigelsesperioder efter denne dato. For de medlemsstater, der har tiltrådt Fællesskabet efter den 8. april 1976, erstattes denne dato af den dato, på hvilken artikel 119 blev gældende på deres område.

2. Andet punktum i stk. 1 er ikke til hinder for, at de nationale regler om søgsmålsfrister i nationale retsforhold kan gøres gældende over for arbejdstagere eller deres ydelsesberettigede pårørende, som havde anlagt søgsmål eller indgivet en dertil svarende administrativ klage i overensstemmelse med national lovgivning inden den 17. maj 1990, forudsat at disse regler ikke er mindre gunstige for søgsmål af denne art end for tilsvarende nationale søgsmål, og at de ikke i praksis gør det umuligt at udøve fællesskabsretten.

3. For de medlemsstater, der har tiltrådt Fællesskabet efter den 17. maj 1990, og som den 1. januar 1994 var kontraherende parter i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, ændres datoen den 17. maj 1990 i stk. 1 og 2 til den 1. januar 1994.

Artikel 3

1. Medlemsstaterne sætter de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv inden den 1. juli 1997. De underretter straks Kommissionen herom.

Disse love og bestemmelser skal ved vedtagelsen indeholde en henvisning til dette direktiv eller skal ved offentliggørelsen ledsages af en sådan henvisning. De nærmere regler for henvisningen fastsættes af medlemsstaterne.

2. Medlemsstaterne sender senest to år efter dette direktivs ikrafttræden Kommissionen alle nødvendige oplysninger, således at den kan udarbejde en rapport til Rådet om gennemførelsen af dette direktiv.

Artikel 4

Dette direktiv træder i kraft på tyvendedagen efter offentliggørelsen i De Europæiske Fællesskabers Tidende.

Artikel 5

Dette direktiv er rettet til medlemsstaterne.

Udfærdiget i Bruxelles, den 20. december 1996.

På Rådets vegne

S. BARRETT

Formand

Finanstilsynet
Aktuarkontoret

21. november 1996

Uddrag af Arbejdsministeriets og Finanstilsynets notat over punkter, der forventes optaget på dagsordenen for Rådsmøde (arbejds- og socialministre) den 2. december 1996:

Punkt 6

Faktuelt notat

om

Forslag til ændring af direktiv 86/378/EØF om ligebehandling af kvinder og mænd inden for de erhvervstilknyttede sikringsordninger.

1. Baggrund og indhold

Kommissionen fremlagde den 16. maj 1995 et forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 86/378/EØF af 24. juli 1986 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sociale sikringsordninger (dok 8432/95 KOM(95) 186). Dette forslag til et direktiv har alene til formål at sikre, at direktiv 86/378/EØF er i overensstemmelse med traktatens artikel 119 som fortolket af EF-Domstolen i Barber-sagen og senere domme. Direktivets karakter er udelukkende retskonstaterende, da traktatens artikel 119 er direkte anvendelig.

Det juridiske grundlag for dette forslag er EF-traktatens artikel 100, idet de foreslåede ændringer vedrører anvendelsen af princippet om ligeløn til arbejdstagere. Det Økonomiske og Sociale Udvalg og Europa-Parlamentet er blevet hørt på grundlag af traktatens artikel 100, og Det Økonomiske og Sociale Udvalg har udtalt sig positivt om dette forslag.

Europa-Parlamentet har på sit plenarmøde i november 1996 vedtaget flere ændringsforslag til Kommissionens oprindelige tekst. De fleste af disse gik videre end til at bringe direktivet i overensstemmelse med Domstolens retspraksis og følgelig videre end direktivets retskonstaterende karakter. På denne baggrund kunne Kommissionen ikke acceptere alle disse ændringer,

men accepterede imidlertid nogle enkelte af dem.

Kommissionen har derfor på grundlag af traktatens artikel 189, stk. 2, foreslået en ændring af sit oprindelige forslag for at tage hensyn til nogle af de ændringsforslag, der er foreslået af Europa-Parlamentet i dets lovgivningsmæssige beslutning.

De ændringer i direktiv 86/378/EØF, der som følge af Domstolens retspraksis skal foretages, vedrører specielt bestemmelser om forskellig pensionsalder for mænd og kvinder. Da det efter retspraksis ikke er i overensstemmelse med Traktatens artikel 119 at have forskellig pensionsalder må disse bestemmelser herefter falde bort for så vidt angår lønmodtagere. Idet direktivet finder anvendelse på såvel lønmodtagere som selvstændige erhvervsdrivende mens Traktatens artikel 119 kun finder anvendelse på lønmodtagere er der bestemmelser i direktivet, der efter direktivforslaget alene vil finde anvendelse for selvstændige erhvervsdrivende.

De foreslåede ændringer af direktiv 86/378/EØF er sammenfattet i forslagets *artikel 1*, hvoraf det fremgår, at:

- artikel 2, stk. 2, litra a og b, kun skal gælde for selvstændige erhvervsdrivende,
- i artikel 3 - personanvendelsesområdet - tilføjes de pågældende arbejdstageres familiedlemmer og deres ydelsesberettigede pårørende,

- artikel 6, stk. 1, litra h og i, er ikke ændret indholdsmæssigt, men alene omformuleret,
- artikel 8 om ikrafttrædelsesdatoen vedrører kun selvstændige erhvervsdrivende, og
- artikel 9 gælder kun for selvstændige erhvervsdrivende.

Artikel 2 omhandler ikrafttrædelsesdatoer for gennemførelsesforanstaltningerne for de foreslåede ændringer af direktivet. Disse datoer hidrører fra de domme, der har klargjort retspraksis.

Artikel 3 omhandler implementering af ændring af direktiv 86/378/EØF.

Artikel 4 angiver ikrafttrædelsestidspunktet for direktivet.

Artikel 5 angiver, at direktivet er rettet til medlemsstaterne.

De af Europa-Parlamentet fremsatte ændringsforslag, som Kommissionen har accepteret omhandler bestemmelser om, at »arbejdets atypiske karakter« ikke må bruges som grundlag for en diskriminering, bestemmelser vedrørende erhvervelse af rettigheder i orlovperioder samt en bestemmelse om mulighed for fleksibel pensionsalder.

2. Gældende dansk ret

Det oprindelige direktiv fra 1986 er ikke blevet implementeret i Danmark idet der før implementeringen blev rejst sager for Domstolen, som har nødvendiggjort ændringsdirektivet. Der findes således ingen eksisterende lovgivning på området. Den kommende lovgivning henhører under Erhvervsministeriets ressort, idet Finanstilsynet fører tilsyn med pensionsinstitutterne.

Implementeringen af det oprindelige direktiv var dog under udarbejdelse, og et lovforslag findes i betænkning nr. 1228, »Pensionsmæssig ligebehandling af mænd og kvinder«, Industriministeriet, oktober 1991.

3. Høring

Forslaget har været behandlet i EF-Specialudvalget vedrørende arbejdsmarkedet og sociale forhold. Under behandlingen her udtrykte *Ar-*

bejdsmarkedspensionsrådet tvivl om hvorvidt endnu en bestemmelse fra 1986-direktivet (artikel 6, stk. 1, litra i, første pind) skulle ændres som følge af Domstolens retspraksis. Der var enighed om at Rådets juridiske tjeneste skulle høres herom. Under forudsætning om, at juridisk tjeneste ingen indvendinger havde, var indstillingen fra udvalget, at man fra dansk side skulle indtage en positiv holdning.

Efterfølgende har Rådets Juridiske Tjeneste afgivet en udtalelse, hvori der redegøres for, at bestemmelsen er i overensstemmelse med Traktatens artikel 119 samt Domstolens retspraksis.

DA mente, at det er omtvistet, om det overhovedet er nødvendigt at fremsætte ændringsforslag på baggrund af dommene. *DA* fandt således, at der ikke er behov for en ændring, og at et ændret direktiv rejser nye problemer. *DA* havde foretrukket en meddelelse fra Kommissionen i stedet for ændringsforslaget.

Ligestillingsrådet kunne støtte forslaget.

KL fandt, at ændringsforslaget ikke gør tingene klarere og at *KL* foretrækker, at der ikke sker en ændring af artikel 6, stk. 1, litra i.

4. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

Direktiv 86/378/EØF er som nævnt blevet behandlet i betænkning nr. 1228, »Pensionsmæssig ligebehandling af mænd og kvinder«, Industriministeriet, oktober 1991, hvori et lovforslag er indeholdt. Dette lovforslag kan nu justeres for de ændringer, der vil følge af ændringsdirektivet, hvorved der kan ske en samlet implementering af direktivet og ændringsdirektivet. Forslaget vil give Finanstilsynet pligt til at føre tilsyn med lovens overholdelse, ligesom Ligestillingsrådet vil kunne undersøge forhold, omfattet af loven.

Forslaget skønnes ikke at have statsfinansielle konsekvenser.

5. Tidligere forelæggelser

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

Uddrag af referat af Rådsmøde (arbejds- og socialministre) den 2. december 1996*Ligebehandling af mænd og kvinder indenfor de erhvervstilknyttede sociale sikringsordninger*

Rådet fastslog, at der er politisk enighed om udkastet til direktiv om ændring af direktiv 86/378/EØF om ligebehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sociale sikringsordninger (som følger af Barber-dommen). Den formelle vedtagelse af direktivet finder sted som A-punkt på dagsordenen for en kommende samling.

Hensigten med udkastet er at bringe direktivet fra 1986 i overensstemmelse med traktatens artikel 119, således som den er blevet fortolket af

Domstolen i bl.a. Barber-dommen af 17. maj 1990. I henhold til denne retspraksis bortfalder visse bestemmelser i direktivet, der indeholder undtagelser fra ligebehandlingsprincippet, for lønmodtagernes vedkommende (navnlig bestemmelser om pensionsalder og ydelser til efterladte). Hvis arbejdsgiveren har indført supplerende pensionsordninger for arbejdstagerne, skal disse ordninger således fuldt ud overholde princippet om ligebehandling af mænd og kvinder, jf. traktatens artikel 119.